

Belåningsanalys

Tillägg till granskning av långsiktig ekonomisk planering

Tranås kommun

Av Linus Aldefors

The better the question. The better the answer.
The better the world works.

EY

Building a better
working world

Kommunkoncernens investeringsplanering

Kommunkoncernen har en investeringsplanering som sträcker sig till och med 2033. Det framgår av underlag att investeringsplaneringen är samlad i en sammanfattande analys som omfattar kommunens investeringar inom den skattefinansierade verksamheten respektive den taxefinansierade verksamheten (primärt VA). Koncernbolagen består av de tre bolagen Tranås Energi AB, Tranås bostäder AB och Tranås stadshus AB. Den sistnämnda är moderbolag i koncernen och har i sig inga planerade investeringar.

Enligt investeringsplanerna uppgår omfattning över den nästkommande åttaårsperioden kommer att uppgå till ca 2,1 miljarder kronor. Den totala investeringsplanen illustreras med de gula staplarna i diagrammet till höger. De gröna staplarna i diagrammet utgör kommunens skatte- respektive taxefinansierade (primärt VA) investeringsplaner. De mörkgrå staplarna är den samlade investeringsplaneringen i bolagen. Kommunens (gröna staplar) och bolagens (gråa staplar) investeringsplanering utgör således tillsammans den totala investeringsplanen (de gula staplarna).

Därutöver specificerar investeringsplanen ytterligare ca 450 mnkr i investeringar som ännu ej är beslutade. Dessa är därför särredovisade i investeringsplanen. Dessa investeringar är illustrerade som röda staplar i diagrammet till höger.

Investeringsplanen som helhet förväntas beslutas om den 15 juni 2026.

Orsaken till att belysa såväl kommunens som bolagens investeringar är att Kommuninvest (kommunens primära låneinstitut) värderar hela kommunkoncernens skuldsättning för riskvärdesanalys och låneutrymme.

Investeringsplan kommunkoncernen (mnkr)

(Källa: kommunens analys av lånebehov för kommunkoncernen)

Kommuninvests riskutvärdering och nuvarande skuldsättningsnivå

Kommuninvest upprättar årligen en kvantitativt baserad riskutvärdering. Denna bygger på ett flertal nyckeltal kopplat till kommunens finansiella förutsättningar. Den senast tillgängliga analysen bygger på förutsättningarna enligt bokslutet 2024. Motsvarande analys för 2025 presenteras i augusti.

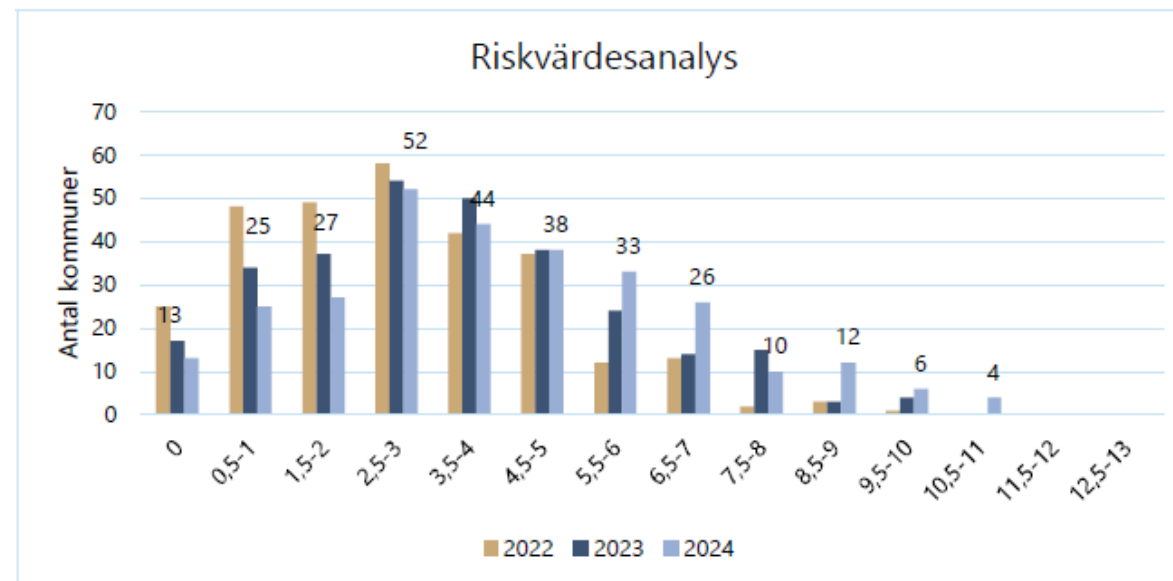
Det framförs i kommunikationen med ekonomikontoret en betoning från Kommuninvest att denna riskutvärdering är av kvantitativ karaktär och omfattar därför inte utvärderingar av ett flertal parametrar som hänsyn tas till vid kreditgivning. Riskutvärderingen ska således utläsas som en del av den sammanvägda analysen för vilken utvärderingen av kommunens kreditvärdighet.

Enligt den kvantitativa riskvärdesanalysen uppgår kommunkoncernens riskvärde till 7,0. Detta placerar Tranås bland de 20 procent av kommuner med högst riskvärde. Se övre bild till höger för riskvärdesspridning bland samtliga svenska kommuner.

Kommunkoncernens skuldsättning uppgår enligt Kommuninvests analys (efter bokslut 2024) till ca 167 tkr per kommunmedlem, vilket placerar Tranås bland de 8 procent med högst nettokoncernskuld. Låneskulden per invånare uppgår enligt samma underlag till 129,6 tkr per invånare, vilket placerar Tranås bland de 5 procent med högst låneskuld.

Det framgår av jämförande Kolada-statistik (nedre diagrammet till höger) att kommunens skuldsättning inklusive avsättningar enligt preliminära uppgifter för 2025 är bland de 5 procent högsta i riket.

(Källa: Kommuninvest och Kolada)

Skulder och avsättningar kommunkoncern, kr/inv. Källa: Kolada (År: 2025)

Självfinansieringsnivå av kommunens investeringsplan

(skattefinansierad verksamhet)

På sida 12 i denna analys framfördes kommunens självfinansieringsutrymme mellan 2025-2034. Det framgick där att kommunen har ett utrymme för investeringar utan att uppta nya lån motsvarande 742 mnkr.

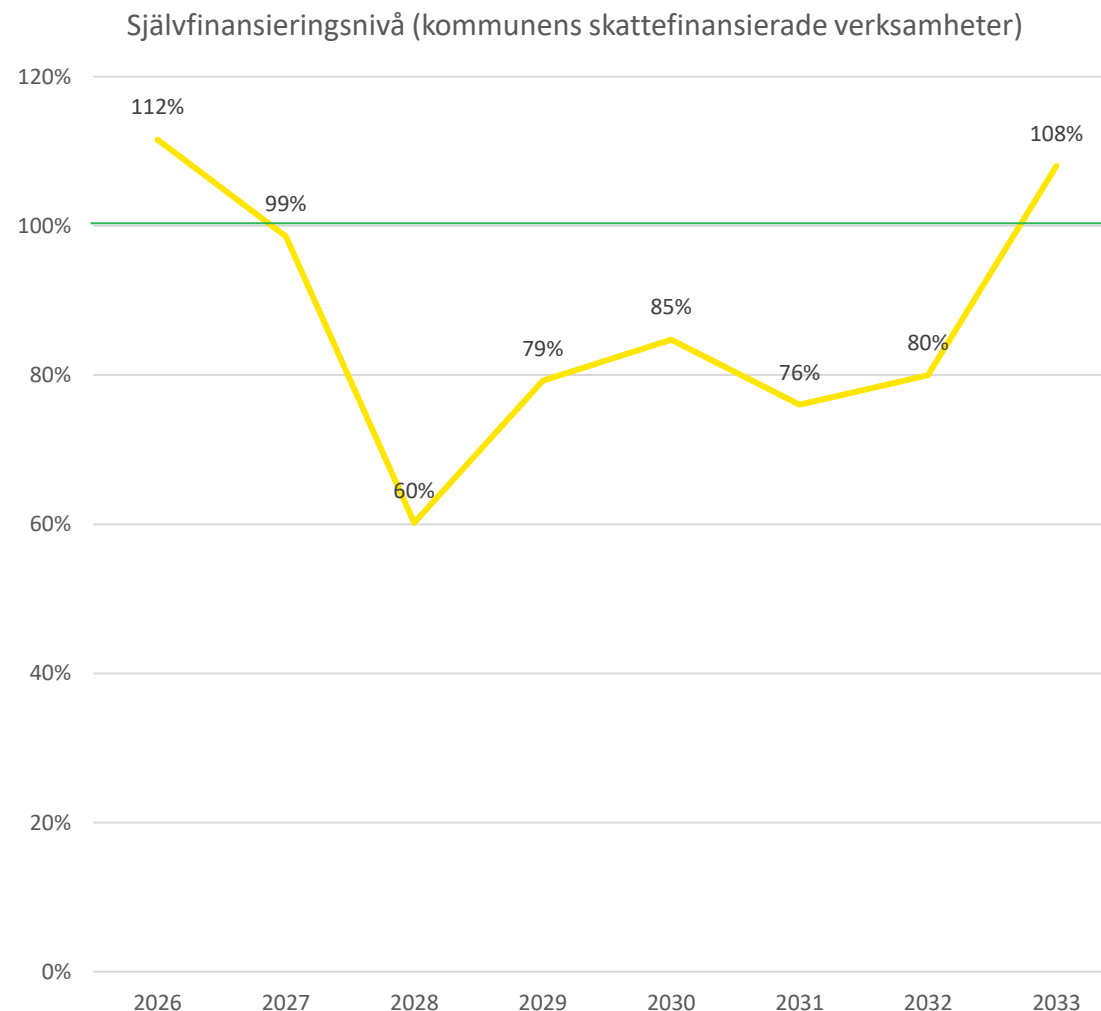
Diagrammet till höger grundar sig på de år som kommunen har planerat för avseende investeringar inom kommunen (exkluderat taxekollektivet och bolagen) - 2026-2033. Diagrammet visar hur stor andel av de planerade investeringarna som självfinansieringsutrymmet täcker. Detta kallas självfinansieringsnivån.

Givet förutsättningarna enligt analysen påvisar diagrammet om det kommer att krävas ytterligare lån i syfte att genomföra investeringsplanerna för de skattefinansierade verksamheternas investeringsplan. Den horisontella gröna linjen påvisar full självfinansieringsförmåga av investeringsplanerna. Om värdet för självfinansieringsnivån (den gula linjen), understiger denna nivå betyder det att lån kommer att krävas för att finansiera investeringarna.

Värdena i diagrammet belyser åren som isolerade punkter. Detta betyder att överskott (outnyttjat investeringsutrymme) för ett enskilt år inte har förts över till nästkommande år.

Givet kommunens förväntade resultatutveckling enligt analysen skulle kommunens skattefinansierade verksamheter kräva ytterligare upplåning (sett över hela perioden - inte som enskilda år) på ca 110 mnkr för att förverkliga investeringsplanerna över perioden.

(Källa: kommunens analys av lånebehov för kommunkoncernen)

Kommunkoncernens bedömning av lånebehov

Ekonomikontoret upprättar årligen en analys av kommunkoncernens investeringsplanering, låneskuld och amorteringar. Denna används som underlag vid finansieringsmöten som hålls vid flera tillfällen varje år. Det framfördes vid intervju som genomfördes i samband med upprättandet av grundanalysen att belåningsfrågan kontinuerligt belyses under året, delvis mot bakgrund av den höga skuldsättningsgraden.

Det framgår av underlagen att kommunkoncernen i sina bedömningar inkluderar långsiktiga amorteringsplaner. Sett över hela perioden 2026-2033 planerar kommunkoncernen att genomföra amorteringar på 608 mnkr till Kommuninvest och ytterligare 73 mnkr kopplat till leasingkontrakt.

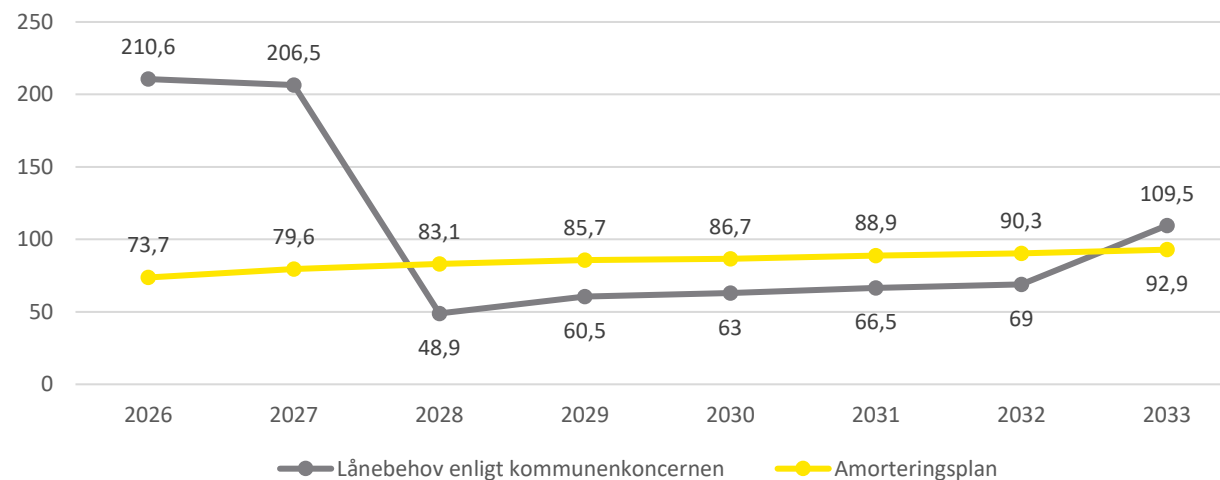
Det framgår av underlaget att kommunen har likviditet i form av obligationsplaceringar. Detta är medel vilka kan nyttjas för investeringar, amorteringar alternativt hävstång för kreditvärdighet vid nyupplåning. Enligt underlagen uppgår kommunens placeringar till ca 290 mnkr enligt prognos för 2026. Värdet på dessa placeringar prognostiseras att minska något över perioden.

I det övre diagrammet till höger redogörs för kommunkoncernens bedömning av lånebehov i förhållande till amorteringsnivån över perioden. Av detta framgår att lånebehovet kommer att kvarstå över hela perioden, men understiga amorteringsnivån för perioden 2028-2032.

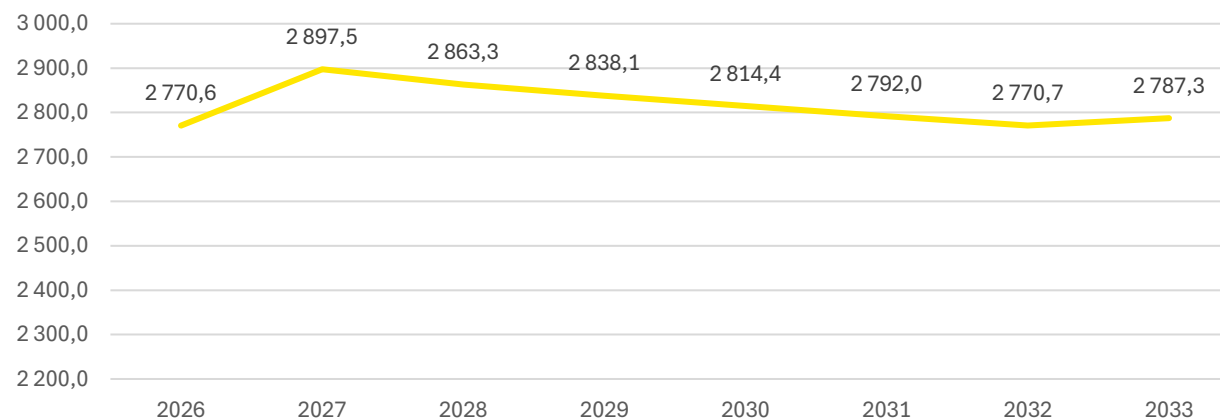
Totalt sett prognostiserar kommunkoncernen att amortera 681 mnkr under perioden men samtidigt uppta nya lån motsvarande 835 mnkr. Låneskulden förväntas av denna anledning att öka med motsvarande 127 mnkr fram till 2033. Den övervägande delen av denna ökning av upplåning sker enligt prognoserna under 2026 och 2027, därefter förväntas låneskulden att minska stadigt fram till 2032, vilket illustreras i det nedre diagrammet till höger. Som mest prognostiserar kommunen att låneskulden kommer att uppgå till ca 2,9 miljarder kronor.

(Källa: kommunens analys av lånebehov för kommunkoncernen)

Lånebehov och amorteringsplan – kommunkoncernen (mnkr)

Låneskuld efter amortering – kommunkoncernen (mnkr)

Långsiktiga skuldsättningsnivåer

Givet kommunens investeringsplan och finansiella förutsättningar är det möjligt att uppskatta den förväntade skuldsättningsnivån över tid. I diagrammet till höger redovisas den förväntade skuldsättningsnivån givet två förutsättningar. Den gula linjen representerar skuldsättningen givet investeringsplanen enligt huvudscenariot. Denna utveckling tar utöver investeringsplanen hänsyn till det förväntade behovet av nyupplåning, amorteringar och förändringar i pensionsskulden. Därtill tar den hänsyn till den demografiska utvecklingen. Utgångspunkten för bedömningen är Kommuninvests riskutvärdering.

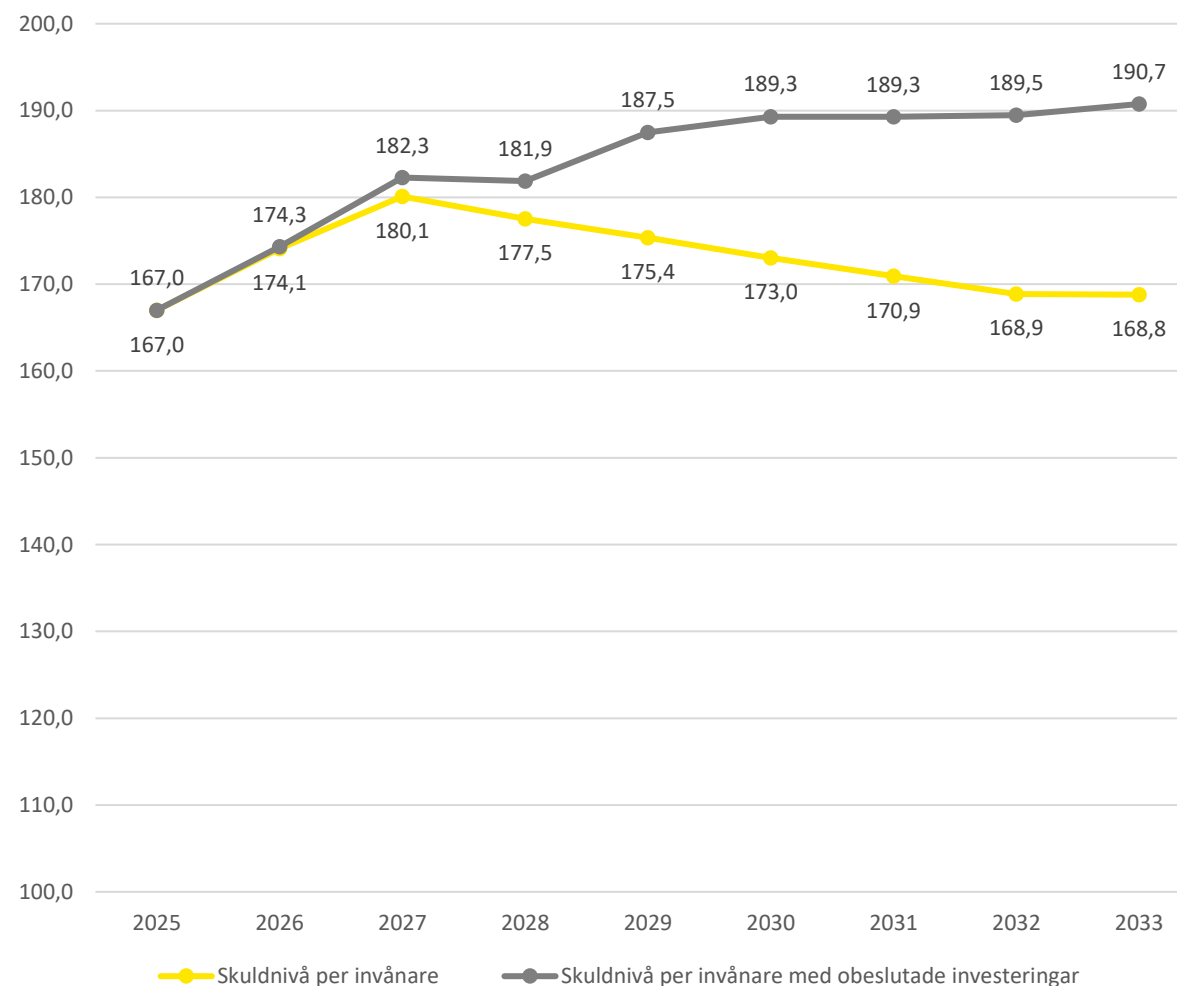
Den gråa stapeln bygger på samma förutsättningar som den gula men inkluderar också att kommunen genomför de investeringar som ej är beslutade men vilka är med i planeringsunderlagen. Ett antagande som är inbyggt i denna analys är att nyupptagna lån amorteras med tre procent årligen. Detta motsvarar den genomsnittliga amorteringstakt som kommunkoncernen betalar på nuvarande skuldportfölj.

Det framgår av analysen att skuldsättningen per invånare kommer att öka med ca 13 tkr per kommunmedlem fram till 2027. Därefter förväntas den stadigt minska över perioden. Skulle kommunfullmäktige besluta att genomföra de investeringar som i dagsläget ligger utanför investeringsplanen kommer skuldsättningsgraden istället att öka över tid och plana ut kring 190 tkr per kommunmedlem. Detta förutsätter att kommunkoncernen inte ökar förmågan att självfinansiera dessa investeringar. Givet att kommunens självfinansieringsutrymme inte täcker hela den nuvarande investeringsplanen är ett antagande för analysen att dessa investeringar kräver finansiering genom nyupptagna lån.

Kommuninvest tillämpar ej längre gränsvärden för skuldsättning, en så kallad skuldlimit. Istället värderas kommunkoncernens förutsättningar i större utsträckning på återbetalningsförmågan. När Kommuninvest övergav dessa gränsvärde (2023) uppgick limiten (inkluderat Kommuninvests VD:s godkännande) till 149 tkr per kommunmedlem (ca 155 tkr enligt nuvärdesberäkning).

(Källa: kommunens analys av lånebehov för kommunkoncernen och Kommuninvests riskanalys)

Analys belåning per invånare

Analys av kommunkoncernens skuldsättning

Det framgick av intervjun som genomfördes i samband med grundanalysen att kommunkoncernens skuldsättning är förhållandevis hög. Detta bekräftas av tilläggsanalysen.

Kommunkoncernens skuldsättning uppgick 2025 (ingående värde) till 167 tkr per kommunmedlem. Majoriteten av denna skuldsättning utgörs av upplåning hos Kommuninvest. Det framgår av Kommuninvests riskutvärdering att Tranås är en av de fem procent högst belånade kommunerna i Sverige. Enligt de preliminära siffror som är möjliga att analysera från Kolada-databasen placeras Tranås som den 11:e mest skuldsatta kommunen i Sverige (samtlig skuldsättning).

Trots att det av Kommuninvest framförs att underlagen för denna analys är av kvantitativ karaktär, vilket inte tar hänsyn till andra aspekter som värderas för nyupplåning, är det för vår bedömning uppenbart att förutsättningarna för nyupplåning är ansträngd. Detta ställer i sig höga krav på kommunkoncernen att värdera framtida investeringsplaner baserat på investeringars nödvändighet.

Vi vill i sammanhanget lyfta fram att det finns en god ordning på de underlag som tillämpas för investeringsplanering och behov av nyupplåning. Inte bara för kommunens skatte- och taxefinansierade verksamheter, utan för kommunkoncernen som helhet. Detta är positivt. Det är likaså positivt att kommunen har en plan för långsiktig amortering av lånen som en naturlig del av denna analys. Vi noterar därtill att kommunen har placerade tillgångar som är möjliga att nyttja för självfinansiering av investeringar alternativt som hävstång för kreditvärdigheten. Dessa tillgångar täcker dock bara ca 10 procent av låneskulden 2026.

Vi noterar särskilt av investeringsplaneringen att kommunkoncernens skuldsättning per kommunmedlem kommer att öka fram till 2027. Enligt huvudscenariot kommer skuldsättningen därefter att kontinuerligt minska över tid. Dock ej till 2025 års nivåer.

Detta förutsatt att de ej beslutade investeringar inte förverkligas. Skulle så ske kommer skuldsättningen öka ytterligare.

En analys av kommunens självfinansieringsförmåga i förhållande till de skattefinansierade verksamheternas investeringsplan visar att en större del av investeringsplanerna är möjlig att finansiera med egna medel. Detta påtalar dock vikten av att kommunfullmäktiges överskottsmål uppnås. Givet att grundanalysen påvisar en sviktande resultattrend över tid är det av vikt att kommunen slår vakt om att uppnå överskottsmålen i syfte att skapa utrymme för en hög självfinansieringsgrad. Givet riskutvärderingen är det inte otänkbart att Kommuninvest intar en mer restriktiv inställning till utlåning. Risken i att inte uppnå fullmäktiges överskottsmål består då inte bara i att kommunen uppvisar negativa resultat, utan att detta också får en direkt inverkan på förmågan att genomföra nödvändiga investeringar.

Enligt uppgift hålls finansieringsmöten flera gånger per år med nyckelpersoner inom kommunkoncernen. Givet de risker som vi ser i kommunens skuldsättning så anser vi att detta är positivt. Vår rekommendation står därför i linje med nuvarande arbetssätt:

- ▶ ***Vi rekommenderar kommunstyrelsen att kontinuerligt analysera kommunens skuldsättning, kassaflöde och finansieringsförmåga. Detta i syfte att upprätthålla fullmäktiges mål om soliditet och kommunkoncernens samlade förmåga att genomföra nödvändiga investeringar.***